

BUITEN

14^E JAARGANG N^O. 31

ZATERDAG 31 JULI 1920.

Foto C. Steenbergh.

DE RUÏNE VAN HET KASTEEL STRIJEN BIJ OOSTERHOUT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

KINDEREN DER ZEE (31), NAAR HET ENGELSCHE VAN H. DE VERE STACPOLE	BLZ. 362
DE RUÏNE VAN HET KASTEEL STRIJEN BIJ OOSTERHOUT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 361—363
DE ST. JANS KATHEDRAAL TE 'S HERTOGENBOSCH (VERVOLG), DOOR F. W. DRIJVER, GEÏLL.	BLZ. 364—367
DE THEE IN HET WESTEN. DOOR DE R.	BLZ. 366
EEN ONDUIDELIJK VERBOD, DOOR J. S.	" 367
HET HUIS VAN JAN DE WITT, (SLOT), DOOR CAREL HANSEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 368—371
WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR, DOOR F. ST. MARS, VERTAALD DOOR S. J. BARENTZ—SCHÖNBERG	BLZ. 371
ONTVANGEN BOEKEN.	" 372

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

KINDEREN DER ZEE.

31) Naar het Engelsch van H. de Vere Stacpoole.

BOEK III
DE FULMAR

OP zekeren dag, toen Magnuss voor het middageten terugkeerde, vond hij Ericsson niet thuis. Het meisje dat de tafel dekte en de maaltijden bereidde, zeide dat de deur open stond toen zij aankwam en de blikken waschkom welke daar gewoonlijk op een plank buiten de deur stond, op den grond lag, alsof iemand haar daar had neergegoot; ook was de kamer geheel in wanorde geweest: voorwerpen lagen hier en daar op den vloer verspreid, zoodat het haar wel tien minuten had gekost om alles weer op orde te brengen.

Onder het eten dacht hij erover na, wat Ericsson wel zoo uit zijn humeur kon hebben gebracht. Hij was iemand die zelden zijn kalmte verloor; misschien was het geen booze bui geweest, doch was hij ongeduldig geworden bij het zoeken naar iets, dat hij niet kon vinden. Hij had zeker toilet gemaakt om Schwalla het hof te gaan maken.

Toen Ericsson 's middags nog niet was teruggekeerd, zag Magnuss hier nog niets bijzonders in, denkend dat hij bij de Gunarssons was gebleven. Zij zouden dien dag niet ter vischvangst gaan, doch hij had genoeg te doen met het herstellen van vischlijnen en andere kleine werkjes. Hij was hiermede druk bezig, toen dominé Olsen binnen kwam.

„Is Ericsson nog niet terug?" vroeg deze.

„Neen," antwoordde Magnuss. „Hoe wist u dat hij uit was?"

„Wel, om een uur of twaalf ontmoette ik hem in het dal Bjarnarnes. Ik was op mijn pony en hij te voet, hij ging mij zonder een woord te spreken voorbij en scheen mij zelfs niet te herkennen. Hebben ze ruzie gehad, denk je, dat hij zich in zulk een toestand bevindt?"

„Hij en Schwalla?" vroeg Magnuss, „dat weet ik niet."

„Nu, er is iets gebeurd," antwoordde Olsen, „want nog nooit zag ik iemand zoo veranderd en ouder geworden in zoo'n korten tijd; gisteren nog sprak ik hem en wenschte hem geluk met zijn verloving."

„Zij moeten..." zeide Magnuss in gedachten.

„Wat?"

„Ruzie hebben gehad. Hij is woedend heengegaan. Ik vermoed dat hij na een lange wandeling weer goed gehumeurd terug zal komen."

„Nu, ik ben blij dat je dat denkt dat het dit is. Zijn voorkomen verontrustte mij."

Hij vertrok en Magnuss hervatte zijn arbeid. Magnuss was iemand die zich spoedig aanpaste bij den stand der zaken. Hij was inderdaad reeds zoover gekomen, dat hij Schwalla, de onbereikbare, vergat en zijn blikken wierp op Helga, het meisje dat voor hem zorgde. Hoewel, indien Ericsson en Schwalla een werkelijk gevaar had bedreigd, hij de eerste geweest zou zijn dit af te wenden, voelde hij nochtans een kleine genoegdoening bij de mogelijkheid dat Ericsson en Schwalla oneenigheid zouden hebben.

Hij pijnigde zijn hersens ermede wat het wel kon zijn geweest, toen er op de deur werd geklopt en op zijn uitnoodiging binnen te komen, Schwalla's lief gezichtje verscheen.

Hij sprong op om haar te begroeten.

Zij keek rond en bloosde; zij had verwacht haar verloofde te zullen zien en vond het niet prettig naar hem te vragen; Magnuss echter hielp haar over de verlegenheid heen.

„Hij is niet hier," zeide hij. „Hij is hier niet komen eten. Vanmorgen is hij weggegaan en sindsdien nog niet teruggekeerd."

„Wel, ik kwam eens even aan, omdat ik toch voorbij ging", antwoordde Schwalla, geheel gerustgesteld doordat Magnuss het feit dat zij voor Ericsson was gekomen, zoo goed had geraden. „Ik wilde eens vragen hoe het stond met de boot. Het zal een mooi ding zijn voor Bjarnsson en Briem om weer aan het werk te gaan en ook Skarsstöd zal het ten goede komen."

Zij stond aan de deuropening. Magnuss durfde haar niet te vragen plaats te nemen. Ook zou het niet zijn geweest zooals het behoorde, als zij met hem was blijven praten nu er niemand anders in huis was. Hij had een sterk gevoel van hetgeen betamelijk was of niet.

„Heb je Erikr vandaag niet gezien?" vroeg hij.

„Neen," antwoordde Schwalla „maar het kan zijn dat hij vanavond even bij ons komt aanloopen. Jij ook", zeide zij terwijl zij heenging, „je weet dat het ons altijd genoeg doet je te zien, neef Magnuss."

Zij vertrok en Magnuss ging weer zitten, doch hij nam zijn werk niet weer ter hand. Een gevoel van angst was eensklaps over hem gekomen. Ericsson had dus geen onaanname met Schwalla gehad. Waarom was hij dan zoo plotseling heengegaan? En waarom gevoelde hij, Magnuss, zich zoo vreemd? Hetgeen hem vrees aanjoeg was niet zoozeer het vreemdsoortig gedrag van Ericsson, als wel dit voorgevoel van iets vreeslijks en de koude in zijn binnenste welke hem plotseling was komen overvallen, alsof er een gevaar dreigde dat nu buiten de deur stond, niet zichtbaar, niet hoorbaar, doch slechts waarneembaar met het zesde of zevende zintuig.

Ericsson was werkelijk de eenige waarmede zijn leven samengevlochten was. Hun vriendschapsband was bijna even ingewikkeld als het gemoed van Magnuss zelf, en werd misschien gevormd door de groote tegenstrijdigheden hunner karakters.

Het intellect wordt beheerscht door sexe. Magnuss' gemoed, somtijds bezorgd en streng als dat eener oude vrouw, bezat behalve andere vrouwelijke eigenschappen ook die van gehechtheid. Het had een ander noodig om er zich aan te hechten. Het was bijna parasitisch in de beste beteekenis van het woord en was er aan gewoon geraakt zich aan Ericsson's gemoed te hechten zooals een spons zulks doet aan de schalen der krab, verwonderd over de plaatsen waarheen hij wordt gevoerd. Ericsson's gemoed, oprecht en onstuimig, bewoog zich voort, bijna onbewust van den geest welke er zich aan vastklampte, zooals ook de krab geen aandacht schenkt aan de spons en toch voedsel vindt voor beiden, en — wie weet? — een vaag genoeg er in scheidt de voorname te zijn en degene die voedsel zoekt.

Magnuss nam na een poos weer zijn werk ter hand, doch de eentonigheid ervan deed zijn onrust en somberheid toenemen. Nu herinnerde hij zich, in zijn bijgeloovigheid, de gebeurtenissen van enkele dagen geleden, tijdens den mist: het geroeper, en Ericsson's antwoord, het gelaat der onzichtbare evenals die der zangeres kreet „Skule, Skule, Skule", welke evenals die der zeevogels wegstierf.

„Ja, zij riepen duidelijk genoeg „Skoal” mompelde hij. „Fransch! Geen Franschen roepen ooit zoo.”

Na een poos legde hij zijn werk neer en trad naar buiten. Súrsson was op de kust bezig met het vischtuig in orde te maken toen Magnuss zich bij hem voegde. Zij zouden om een uur of vijf uitgeilen met het oog op het getij en Magnuss deelde Súrsson mede zonder hem te gaan.

„Ik ga het dal in, om Ericsson op te zoeken en te zien wat er van hem is geworden.”

„Wel, wat is er met hem gebeurd?” vroeg Súrsson. Magnuss zweeg. Toen barstte hij los: „Ik weet het niet. Wist ik het maar! Sedert van morgen is hij weg en de dominé ontmoette hem ginds bij de boerderijen. Dat bevalt me niet, maar ik kan niet lang buiten hem. Hij kan slechts den weg zijn gevolgd en wanneer ik altijd doorloop, moet ik hem wel ontmoeten.”

„Wel” zeide Súrsson, „ik ga met de boot uit. Nu die anderen erbij zijn gekomen, hebben wij maar voor het kiezen. Ik hoop niet dat er iets niet in orde is met Ericsson.”

„Waarom denk je dat?” vroeg de ander scherp, zijn eigen sombere woorden van enkele oogeblikken geleden vergevend.

„Och niets. Alleen, Gudmundsson is een heel gelukkig mensch. Ik heb verscheidene menschen door Gudmundsson zien ten onder gaan en er zijn menschen hier, die beweren dat Ericsson te veel hooi op zijn vork heeft genomen om Gudmundsson te bestrijden. Ze zeggen dat Gudmundsson's geluk ten slotte toch zal zegevieren. Een mensch is niets. Het is het geluk dat hij bij zich omdraagt, dat het hem doet.”

Op dit punt van het gesprek kwam Briem aanwandelen.

„Wat zei je over geluk?” vroeg hij.

„Niets, ik zeide alleen, dat iemands geluk meer waard is dan hijzelf.”

„Dan praat je onzin. Iemands geluk is hij zelf. Eerst haalt hij domme streken uit en dan, als hij wat verstandiger wordt en hij krijgt weer een domme bui, noemt hij het ongeluk. Zooiets bestaat niet. Er bestaat alleen verkeerd sturen.”

„Kom, ik moet weg,” zeide Magnuss, de daad bij het woord voegend.

Hij keerde naar huis terug en vulde zijn zakken met beschuiten. Na de deur achter zich dicht geslagen te hebben zonder haar op slot te doen, begaf hij zich op weg.

Hij liep de vallei in en de bocht voorbij. Het weer was warm, alles was bladstil en de hemel helblauw van kleur. De artillerie, door den storm naar buiten geroepen, was goed gecamoufleerd en het eenige teeken van leven was de stem der rivier en zoo nu en dan het gefladder van een raaf boven de bastions van bazalt.

Toch was de rotsachtige omgeving niet van somberheid ontbloot.

De afschuwelijke luchtspiegelingen waren in werking en de handen, jagend door het luchtruim, renden in volle vaart langs de trillende rotsranden.

Magnuss schreed voort, hij kwam langs Gudmundsson's bungalow over het mos der lavabeddingen tot de gronden die met rotsblokken lagen bezaaid.

Hierboven, een mijl of vier voorbij de bocht, kreeg het dal een paar mijlen lang een vriendelijker aanzien. Hier bevonden zich ook verscheidene boerenhofsteden die tezamen het plaatsje Bjarnarnes uitmaakten; hier waren ook weiden bedekt met het smaragdgroene gras van IJsland.

Achter dit vruchtbaar stukje grond verloor zich de weg in een zijpad dat gestadig opwaarts ging naar een ruigen top, waar Magnuss stilhield ten einde om zich heen te zien.

Naar de zeezijde lag de Flóka-vallei, Skarsstöð was door de bocht van het dal, onzichtbaar, doch een strook van de ver afgelegene zee kon men achter de klippen ontwaren.

Aan de landzijde lag IJsland: een versteende storm; bergen, dalen, spleten en „jokulls”, allen beheerscht door het glinsterend uitsteeksel van den Lang Jokull, waarachter men even een spits kon zien van den Hoffs Jokull, en daarachter weer lag, onduidelijk door den grooten afstand, de Vatna Jokull, een bergwereld van ijs, welke zich uitstrekt van Tunguafels af tot Hornafjordur aan de oostkust.

De kleuren der IJslandsche bergen ondergaan ieder oogeblik een verandering; zij zijn echter altijd onwezenlijk en teer. Het grijsblauw en het groen van den tijd, de vage purpertinten en het nevelachtig violet — dit alles is er, doch er komt nog een kleur bij, welke geen schilderspalet kan weergeven: de kleur der verlatenheid.

Magnuss kon, hoe ver hij ook den blik wendde, geen teeken van eenig menschelijk wezen ontdekken in het geheele land dat voor hem lag.

Er zouden zich wel hier of daar in de dalen boerderijen bevinden, maar niets deed dit vermoeden. Ver in het zuiden, in een inzinking der heuvelen, verhief zich een rookwolkje als een fijne pluim in de windstille lucht; het was de stoom van een kokenden „laugg”. Van ver beneden uit het dal, waarheen het rijpad voerde, kwam het somber gekrijsch van een vogel. Het was dat van den regenfluitier.

Magnuss ging verder en volgde het rijpad tot hij het dal bereikte, dat er uitzag alsof het gehakt was uit het bazalt met een bijl, gehanteerd door een voorwereldlijken reus. Het pad voerde langs dit dal dat, hoewel kleiner, hetzelfde scheen te zijn als de Flóka-vallei, met deze uitzondering, dat de stem der rivier zich niet deed hooren om dit oord te verlevendigen en dat men hier, inplaats van dat het door twee klippen werd ingesloten, aan de rechterzijde een klip en aan de linkerhand een schuinen muur zag van sintels; sintels voortgekomen uit het binnenste der aarde en die misschien duizenden jaren geleden waren opgeworpen, eens gloeiend en nu door den tijd afgekoeld en tot een vaste massa ineengedrukt.

De sintelhoopen maken het meest weerzinwekkende deel uit van het IJslandsche landschap en zijn het toppunt van verlatenheid.

Bij het gaan door deze vallei, drong zich sterker nog de steeds wederkeerende gedachte aan Magnuss op: „Wat scheelde Ericsson? Wat voerde hem hierheen? Waarom is hij niet teruggekeerd?” *(Wordt vervolgd).*

De ruïne van het kasteel

Strijen bij Oosterhout.

Bij de voorplaat.

OP een eenzaam plekje bij Oosterhout, een kwartier gaans ongeveer van de kerk met zijn indrukwekkenden toren, verheft zich, hoog op een grasveld, een sombere bouwval, bestaande uit afgebrottelde zeer dikke muren. 't Is het overblijfsel van een der torens van het kasteel Strijen, een adellijk huis van hoogen ouderdom. Want men weet, dat het tegen het einde der 13de eeuw gebouwd is, door Willem van Strijen.

Slechts korten tijd bleef het kasteel in het geslacht van Strijen: in 1324 gaf Guy van Vlaanderen, als echtgenoot van Beatrix van Strijen „onse steenhuis ende onse wooninge te Oosterhout, die men heyt het Huys te Strijen” met bijbehorende bezittingen in erfpacht aan Willem van Duvenvoorde.

Deze legde er een fraai park en diergaarde bij aan, „alomme met staketsels omheint”. Ongetwijfeld heeft hij ook het huis belangrijk verbouwd; daarop wijst van Duvenvoorde's grafschrift dat hij „deede maeken te Oosterhout den burch.”

Niet bekend is wanneer dit kasteel verwoest werd, waarschijnlijk echter in den aanvang van den 80-jarigen oorlog, dus op 't eind der 16de eeuw.

Een prent van A. Santvoort geeft den toestand in 1636 weer; we zien daarop de ruïne van een groot langwerpig vierkant gebouw met een zwaren vierkanten toren en een kleinen ronden hoektoren. Aan den overkant der gracht nóg een bouwval, waarschijnlijk van een voorgebouw of voorpoort.

Uit een prent van Spilman naar Pronk blijkt, dat een eeuw later nog slechts de groote toren was overgebleven. In 1710 en 1711 waren n.l. gedeelten der bouwvallen voor afbraak verkocht en de fundamenten uitgegraven; een en ander werd gebruikt voor versterking van vestingwerken. Op verzoek van de regeering van Oosterhout besloot de Domeinraad in 1714, den grooten toren te laten staan.

De resten van dezen toren worden sinds 1884 onderhouden vanwege het Departement van Binnenlandsche Zaken. Het muurbrok is 26 M. hoog, de muren zijn 1.90 en 1.65 M. dik.

Volgens Jan Kalf, aan wiens „Baronie van Breda” wij de bovenstaande gegevens ontleenden, dagteekent deze toren vermoedelijk nog uit den stichtingstijd van van Strijen's kasteel, d.i. omstreeks 1288.

De grachten zijn in den loop der tijden geheel verdwenen.

Wij zouden voor de aardigheid wel eens willen weten, hoeveel onzer lezers ooit van deze ruïne gehoord, laat staan haar gezien hebben.

Foto C. Steenberghe.

DE H. SACRAMENTSKAPEL IN DE ST. JANS KATHEDRAAL.
LINKS DE LAAT-GOTHISCHE LICHTKROON. TEGEN DEN PEILER RECHTS HET BEELD VAN MOZES.

DE ST. JANS KATHEDRAAL TE 'S HERTOGENBOSCH.

(Vervolg).

WANNEER wij thans onze aandacht gaan wijden aan het *inwendige* der Kathedraal, beginnen wij met op te merken hoe met dit kerkgebouw in het nauwste verband staat de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, in 1317 door den edelman Gerrit van Uden, met eenige „klerken en leerlingen”, onder goedkeuring van Bisschop Adolphus van Luik e.a. gesticht. Veel belangrijks, op deze Broederschap betrekking hebbende, is nog bijeen in haar gebouw aan de Hinthamerstraat, hetwelk een bezoek overwaard is. 1) Het doel van dit gilde omvatte de bevordering van den godsdienst, verzorging der armen alsmede verheerlijking van de Lieve Vrouwe van Den Bosch, tot welke laatste functie o.a. moest bijdragen de opvoering van mysterie-spelen, opgeluisterd door haar eigen muziekkapel, bij gelegenheid van den jaarlijkschen Ommegang.

De plaats, waar dit gilde werd gesticht, werd aangeduid met den naam Ons Vrouwen Koor en was gelegen, waar zich thans de H. Sacramentskapel bevindt, — welken naam het eerst in het begin der negentiende eeuw ontving — n.l. naast het hooge koor, aan de Noordzijde. Na den kerkbrand van het jaar 1419 deed het Lieve Vrouwe Koor, dat, gelijk wij boven hebben gezien, voor de vlammen gespaard bleef, dienst als noodkerkje. Toen dit, uit het jaar 1317 dateerende, koor bij de pracht der voltooide derde St. Jans Kerk als het ware in het niet verzonk, beraamden de Broeders van het Gilde in de tweede helft der vijftiende eeuw plannen tot vernieuwing van hun bedehuis. Terwijl de bouwmeesters Van Hamel en Jan Heyns, die beiden lid der Broederschap waren, zich bereid verklaarden het werk op zich te nemen, werden de Graaf van Egmond en de raadsheer van den Hertog van Kleef op een zwanenmaaltijd genoodigd, welke er toe leidde, dat die beiden hun hulp voor den herbouw toezegden. Intusschen, het blijkt ook hier, dat er „niets nieuws onder de zon is”; een loon-kwestie, eerst met Van Hamel en later met Jan Heyns, veroorzaakte een niet onaanzienlijke ver-

1) Hierover uitvoeriger op blz. 367 van dit nummer.

traging van het werk, zoodat het nieuwe, vergrootte koor eerst in April van 't jaar 1493 door den wijbisschop van Luik geconsacreerd kon worden.

Op den achtergrond der kapel, tegen den steenen trap-toren, werd het orgel een plaats aangewezen, terwijl een sieraad van de Sacramentskapel, zooals zij zich thans aan ons voor-doet, o.a. de laat-gothische (begin 15de eeuw) lichtkroon van het Smidsgilde is, een meesterstuk van dinanderie — gedreven koperwerk, hetwelk zijn naam ontleent aan de Belgische stad Dinant, waar voorheen de hoofdzetel der kunstige industrie gevestigd was — bestaande uit twaalf armen, als wingerdranken gevlochten. Onder den baldakijn staat St. Victor, door wachters omringd.

Aan een der pijlers trekt het beeld van Mozes, met den vinger op de wet wijzend, onze aandacht. Ook hier ontbreken op het hoofd van den ouden verlosser en wetgever van Israël de twee hoornen niet, aan welke hij, overal, waar hij afgebeeld staat, steeds te herkennen is, ook al zouden de twee steenen tafelen hem niet verraden.

Die hoorntjes vinden hun oorsprong in een foutieve vertaling, waar de Vulgata — de Latijnsche vertolking van den Bijbel, door den kerkvader Hieronymus vervaardigd, welke door het Concilie van Trente voor authentiek verklaard werd en bij de Katholieken in gebruik is — in Exodus XXIV zegt, dat de Israëlieten het gelaat van Mozes „gehoord” (cornutam) zagen, welke fout haar oorzaak heeft in de omstandigheid dat het Hebreeuwsche woord „kèren” zoowel hoorn als lichtstraal of glans beduidt. Arabische dichters vergelijken de zonnestralen soms met de hoornen der zon en daarom deze laatste bij een gazelle. De beroemde Michel Angelo, op dien foutieven tekst afgaande, heeft dan ook zijn „Mozes” die dienen moest ter opluistering van de graftombe van Julius II, in de kerk San Pietro in Vincoli te Rome, met twee horentjes op het hoofd uitgebeeld, hetwelk sedert door alle kunstenaars nagevolgd is — zie hierover mijn „Oordia Drukkerij, bl. 26 vlg.

Foto C. Steenbergh.

EEN DER VAKKEN VAN DEN PREEK-
STOEL IN DE ST. JANS KATHEDRAAL.

voorstellingen, aan het Nieuwe Testament ontleend, zijn in volkomen overeenstemming met den naam der H. Sacraments Kapel.

Richten wij thans onze schreden naar de *Lieve Vrouwe Kapel*, welke ten Noorden — de Noordzijde is, gelijk wij boven zagen, de vrouwenkant — aan den toren grenst en in 1268 in vroeg Gothischen stijl gebouwd werd. Bij de restauratie in 1883 liet men helaas haar oorspronkelijken vloer een halven meter onder den tegenwoordigen, nieuwen liggen, terwijl, als gevolg van deze onoordeelkundige ophooging, de schildering op den Westelijken muurwand onder den grond zit! De kapel dient tot verblijf voor het genoeg bekende Bossche Maria beeld, dat dateert uit het einde der dertiende eeuw. Het is ruim een meter hoog, gesneden uit eikenhout en draagt een tuniek, die in plooiën op de voeten valt, en daarover een mantel, die de borst bedekt en welks voorste panden over de armen hangen. In de rechterhand houdt Maria den appel, symbool des lijdens, welken zij het gekroonde Christuskind, op haar linkerarm gezeten, aanbiedt. Dit laatste dateert, volgens sommigen, uit later tijd, terwijl anderen, zooals Dr. X. Smits — aan wiens omvangrijk werk over de St. Jans Kathedraal ik dankbaar eenige gegevens ontleen — meenen, dat „Moeder en Kind even oud zijn.”

Tijdens den bouw van de tweede kerk zwierf het beeld in een loods van den eenen hoek naar den anderen, totdat, volgens een oude Rijkroniek, bewaard in het archief der St. Jan en geschreven door een rederijker uit de zestiende eeuw, op een guren dag een der werklieden het, vervuild, en vormloos als 't er uitzag, tot brandhout wilde slaan, hetgeen evenwel voorkomen werd door den loodsmester Theodorik, die den man beduidde dat het een beeltenis van Maria was. Na het gereinigt te hebben, besloot hij het in de kerk te brengen, waar het achtereenvolgens verschillende plaatsen moet hebben gehad. Toen in het jaar 1381 het beeld door den zoon van den schilder Van Vlijmen met geel oker buitengewoon leelijk toegetakeld was, bekleedde broeder Woutken het met een mantel van oud lijnwaad, terwijl hij, naar men weet te verhalen, Maria een Christusbeeldje, waarmee hij in de Orthenstraat een troepje kinderen zag spelen, op den arm zette. Een paar vrouwen, die den spot met het aldus uitgedoste beeld staken — de eene door uit te roepen: „wat een vergeelde, misvormde gedaante!”, en de andere door te zeggen dat „het wel leek of O. L. Vrouwe de geelzucht had en haar een weinig zout diende ingegeven te worden” — zouden haar zonde geboet hebben door het beeld, ontdaan van zijn kleedij, te laten oververven. Volgens zou een zekere vrouwe Oda het opnieuw in veel kleuren hebben laten beschilderen. Nadat Maximiliaan aan Den Bosch het recht toegekend had den adelaar in het stads-

Alvorens de Kapel te verlaten, vestigen wij nog het oog op een tweetal gebrandschilderde vensters, van welke het eene de Brui-
loft te Kana weergeeft, met het vullen der aarden drinkvaten op den voorgrond, en het andere de Wonderbare Spijziging verbeeldt, waarbij wij een bord met brooden en visschen aan Jezus zien overreiken (afb. op blz. 366). Beide

wapen te voeren, werd in 1482 Maria's kled met een aantal van deze vogels in miniatuur beschilderd, welke nog heden ten dage in goud op haar nagebootst kled prijken. Na de verovering der stad in 1630 ontvoerde Jonkvrouw Anna van Hambroeck Maria naar Brussel, waar, behalve een paar plooiën van haar gewaad, ook de handen zoowel van Moeder als Kind afgezaagd werden. In het jaar 1853 werd het beeld naar Den Bosch teruggebracht, en, gelijk in bovengenoemde Rijkroniek wordt gezegd:

Doent weder quaem inder kercke
Doen waert ghesedt in die capelle
Daer 't noch staet.

Aan de andere zijde, den Zuidkant, van den toren, bevindt zich de *Doochkapel*, in welke de koperen Doopvont, die 2600 pond weegt, onze aandacht trekt. Zij werd in 1492 gegoten door Meester Aert van Tricht, d.i. Maastricht, wiens beeltenis als handvat dienst doet. Het bekken wordt gesteund door zeven kolonnetten en gedragen door een zestal figuren, gebrekkige, op stokken leunende lieden voorstellende. De vont, die door de Beeldstormers in 1566 in drie stukken geslagen is, werd later hersteld. Op den top van het dekselornament prijkt een pelikaan. Van dezen vogel — zie mijn Mozaïek, uitg. P. Noordhoff, 3de druk blz. 176 vlgg. — wiens bloedroode krop als bewaarplaats van voedsel dienst doet,

Foto C. Steenbergh.

DE PREEKSTOEL IN DE ST. JANS KATHEDRAAL.

en die, als hij zijn jongen voedt, dien krop tegen de borst drukt, om zoo het voedsel in den snavel te brengen, werd vroeger algemeen geloofd dat hij zijn jongen met zijn bloed voedde. Uit deze meening laat zich o.a. verklaren, waarom in den Lofzang van Thomas van Aquino, ter eere van het H. Sacrament, gezegd wordt:

Pie Pelicane, Jesu Domine

alsmede waarom deze vogel prijkt op de Bossche doopvont, van welke beweerd is, dat zij in Nederland haars gelijke niet heeft.

De *Kansel*, welks kuip op den vroegen renaissance tijd wijst, is omstreeks het midden der zestiende eeuw vervaardigd door den Antwerpenaar Anthony van Helmont. De paneelen brengen, geheel overeenkomstig de bestemming van het gestoelte, de prediking van het Evangelie in beeld, zooals de Bergrede, de Boetepredicatie van Johannes den Dooper, de redevoering van Paulus op den Areopagus en de prediking van Andreas. Van minder kunstwaarde dan deze voorstellingen is de marteling van St. Jan in het rugstuk. De baldakijn onderscheidt zich door zijn bijzondere hoogte. (Slot volgt). F. W. DRIJVER.

De thee in het Westen.

EEN bekend sinoloog onder de vorige generatie van hoogleraren trachtte steeds den oorsprong van alle groote wereldgebeurtenissen binnen de grenzen van het Hemelsche Rijk terug te vinden. Had hij eenmaal dit stokpaardje strijdlustig en met den noodigen overmoed bestegen, dan was hij er nog niet zoo gauw weer af. Ware hem dan ook het feit opgevallen, dat een lading kisten Chineesche thee in de haven van Boston den Amerikanen de gelegenheid schonk, hun onafhankelijkheidsgevoel te doen blijken, hij zou het zeker met ingenomenheid aan zijn uitgebreide collectie argumenten hebben toegevoegd. Dat het tot de sterkste behoord zou hebben, willen wij hiermede allerm minst beweren: de bouw van den Chineeschen muur b.v. was van opvallend grooter beteekenis voor het lot van de overige wereld. De kaart van Europa zou er ongetwijfeld anders hebben uitgezien, wanneer dit bewonderenswaardig product der Tsin-dynastie, in 214 v. Chr. door Keizer Shi Hwang voltooid, den Mongolenvloed niet eeuwenlang had tegengehouden. Sterker voor den Chineeschen invloed op de wereldhistorie pleit de daad van de opstandelingen in Boston voor de populariteit, die de thee toen reeds in het verre Westen genoot. Thee was er reeds tot een levensbehoefte, een artikel dat voor belasting in aanmerking kwam, geworden.

Naar verluidt werd voor het eerst in een Europeesch geschrift van thee melding gemaakt door een Arabisch wereldreiziger, die daarin verhaalt, dat sinds 879 de voornaamste bron van inkomsten van de stad Canton gevormd werd door de belastingen op zout en op thee.

Marco Polo, de beroemde ontdekkingsreiziger, die eenigen tijd aan het hof van Kublai Khan (1280—'95) te Jen King vertoefde, deelt in zijn geschriften mede, dat in 1285 een Chineesch minister van financiën tengevolge van zijn willekeurige verhoogingen der thee-belasting, tot aftreden gedwongen werd. Nergens blijkt, dat Marco-Polo het in China zoo geliefde kruid met zich mee naar Europa.

In het tijdperk der groote ontdekkingen raakte Europa beter met het Verre Oosten bekend. Uit het einde der 16e eeuw dateert een bericht der Hollanders, dat men in het

Oosten van de blaren van een heester een heerlijken drank wist te bereiden en in het jaar 1610 bracht een schip der Oost-Indische-Compagnie de eerste thee naar Europa. Omstreeks dien tijd verzocht ook Mr. Wickham, agent van de East-India Compagny te Firando (Japan) aan Mr. Eaton, een collega te Macao, hem een pot „chaw” van de beste kwaliteit te sturen. Of de order op bevredigende wijze werd uitgevoerd, kwamen wij niet te weten. Van dien tijd af aan verspreidde het genietelijke gewas zich snel over Europa: in 1636 was het in Frankrijk bekend en in 1638 bereikte het ook Rusland. Vooral in Engeland vond de thee een gunstig onthaal; tien jaar na den eersten import, in 1660, werd daar reeds thee-belasting geheven. Thomas Garway heette de „eerste Britsche theehandelaar” en met het oog op de toenmalige prijzen £ 6 tot £ 8 per w mogen wij veilig aannemen, dat hij de „upper-ten” tot clientèle gehad heeft. In 1703 was de prijs al tot 16 sh. per w gedaald.

Zooals elk goed ding ter wereld had de thee zijn tegenstanders. Jonas Hanway in zijn „Verhandeling over thee” (1756) zeide dat mannen hun houding en flink voorkomen en vrouwen hun schoonheid inboetten door het gebruik ervan. In de eerste helft van de 18e eeuw tooverde de Chineesche drank de Engelsche „coffee-houses” in „tea-houses” om. Humoristen mengden den geur van hun geestige invallen met het aroma van de thee. Een toespraak van de „Spectator” in 1711 bewijst, dat de thee aan de winnende hand is: „Daarom wensch ik mijne beschouwingen in het bijzonder aan te bevelen aan alle ordelijke gezinnen, die des ochtends een uur aan de thee en den boterham wijden en hen in hun belang aanraden er zorg voor te dragen, dat dit blad tegelijk met het thee-servies opgediend en als een deel van het thee-gerei beschouwd worde.”

En Samuel Johnson, de geestige auteur, schildert zichzelf af als een „verhard en schaamteloos thee-drinker, die twintig jaar lang alle maaltijden met behulp van het verrukkelijk planten-vocht verteerd heeft; die zich met thee vermaakte des avonds, zich ermee troostte te middernacht en haar verwelkomde des ochtends.” De eerste helft van de 19e eeuw ziet de thee-cultuur in Britsch-Indië opkomen; in den aanvang der twintigste bedroeg het totaal-kapitaal van de daar gevestigde thee-cultuur-maatschappijen niet minder dan £ 25.000.000. Een cijfer, dat boekdeelen spreekt! Van 1826 dateert de opkomst van de theecultures op Java, dat met zijn goedkope arbeidskrachten een schitterende toekomst er voor beloofde. China, dat moderne methoden voor den verbouw niet wilde aanvaarden, is daardoor als thee-leverancier in de achterhoede geraakt. Al zijn er ook andere soorten

o.a. de superieure Ceylon-thee van prima kwaliteit, de Chineesche, geurig gemaakt door het kruid in de verpakking een tijdlang met verschillende bloemen in aanraking te brengen, geniet nog steeds een goeden naam.

Thans is de thee over heel de wereld bekend en het af-treksel der plant is de vloeistof, die, na het water, het meest verbruikt wordt.

Ruim drie eeuwen zijn verlopen sedert Bontekoe in zijn merkwaardig „Tractat van het excellente kruid Thee”, dit kruid als vreemde waar den landgenooten aandien Oost en West, Noord en Zuid elkander in den thee-kop hebben ontmoet.

Foto C. Steenbergh.

DE ST. JANS KATHEDRAAL TE
'S HERTOGENBOSCH.
EEN DER GEBRANDSCHILDERDE VEN-
STERS IN DE H. SACRAMENTSKAPEL
MET VOORSTELLING VAN DE WONDER-
BARE SPIJZIGING.

Foto C. Steenberg.

DE ST. JANS KATHEDRAAL.
DÉTAIL VAN EEN KOORBANK.

De illustre Lieve Vrouwe Broe- derschap.

Halverwegen de breede trap in het gebouw aan de Hinthamerstraat te 's Hertogenbosch, hetwelk zooveel belangrijks bevat betreffende het oude gilde, welks naam boven deze regelen staat, bevindt zich een steen met het Latijnsche opschrift:

Praenobilis Dominus.
Gerardus Uden
Senator hujus Civi-
tatis et
Confraternitatis Fun-
dator Anno.
1318

In deze woorden is de naam vereeuwigd van den edelman Gerardus Uden, Raadslid van 's Hertogenbosch, die in het jaar 1318 de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap stichtte, onder goedkeuring van den Luikschien Bisschop Adolphus. Defundatiebrief, nog in het Archief

nen-gift niet langer bestendigen wilde, en Prins Willem van Oranje, in 1562 Den Bosch bezoekend, dit vernam, beloofde hij jaarlijks voor zes jonge zwanen te zullen zorgen. Uit een en ander laat zich gemakkelijk verklaren, waarom de leden der Broederschap bekend staan onder den naam Zwanenbroeders.

Een oude legende brengt dezen naam in verband met de omstandigheid, dat een zeker Bosschenaar op een Vastenavond twee edellieden, die reeds geruimen tijd in bittere vijandschap met elkaar leefden, aan zijn tafel noodigde en onder een zwanemaal de verzoening tusschen hen wist tot stand te doen komen, ter herinnering aan welke heugelijke gebeurtenis besloten werd jaarlijks, tot bestendiging der vriendschap, een maaltijd, met een zwaan als feestgerecht te houden.

Vooraf door toedoen van Frederik Hendrik, die in het Bossche Gilde een middel tot verbroedering wilde zien, veranderde het geheel van aard. Bepaald werd dat men de Broederschap zou laten uitsterven tot 36 leden, van welke voortaan de helft Protestant en de helft Katholiek zou zijn en de vervolgens wegvallenden, met inachtneming van die bepaling, telkens vervangen zouden worden. Gijsbertus Voetius kon niet nalaten den Protestanten te dezer zake een bitter verwijt te doen hooren.

Koning Willem III was o. a. Zwanenbroeder, terwijl den 10 Februari 1899 Koningin Wilhelmina en 28 April 1903 Prins Hendrik in de Broederschap opgenomen werden. De namen der beide laatstgenoemden prijken dan ook aan den muur van het groote portaal tusschen de beide bovenzalen van het gebouw, terwijl zich in de groote zaal twee, met wapens in de rugleuningen geborduurde, groote stoelen voor deze vorstelijke personen bevinden. Onder de verschillende oudere en nieuwere bokalen, die alle, evenals het servies, prijken met het devies der Broederschap „Sicut Lilium inter Spinis” — als een lelie onder de doornen —, ontleend aan Hooglied II : 2, is niet de minst kostbare die, welke aan onze koningin, bij haar bezoek aan het gebouw op 20 Febr. 1899, toen zij als Zwanenbroeder toetrad, werd aangeboden en door Camille Esser te Weert voor de som van f 10.000 geleverd werd. Eenmaal in het jaar wordt deze bokaal door den Regeerenden Proost gebruikt als hij aan het feestmaal een heildronk uitbrengt op de Koningin. F. W. DRIJVER.

Een onduidelijk verbod.

Sedert eenige weken zijn nieuwe waarschuwingsborden geplaatst aan de ingangen van het Vondelpark te Amsterdam. Daarop staat het volgende:

„Geheel verboden Toegang voor boodschappenfietsen en voor alle andere rijwielen en motorrijtuigen Zonen feestdagen na 1 uur N.M. Zoo wel loopende als rijdende.”

De nadenkende lezer vraagt zich af: Wat beteekent „geheel verboden”? Kan iets misschien half verboden worden? Zijn de boodschappenfietsen en andere rijwielen enz. alleen maar verboden op Zondag na 1 uur 's namiddags? En wat zijn „loopende” rijwielen en andere motorrijtuigen?

Foto C. Steenberg.

DE ST. JANS KATHEDRAAL.
DÉTAIL VAN EEN KOORBANK.

aanwezig, mocht ik, bij een bezoek aan het gebouw, in oogenschouw nemen.

De leden dezer religieuze instelling waren aan zekere regels gebonden en moesten o. a. op bepaalde dagen bij den vesper tegenwoordig zijn, op straffe van geldboeten bij verzuim, de uitvaart van een overleden broeder bijwonen, hem ten grave leiden enz. enz. Bij hun toetreden moesten zij „op het Evangelie” zweren, dat zij „de erectie van de Broederschap nae alle syne forme ende inhouden” zouden nakomen. De leden waren te onderscheiden aan hun bijzondere kleederdracht, bestaande in een kovel, gekleurd kapje en ruimen mantel, terwijl zij het kenmerk der Broederschap in zilver op de borst droegen.

Bij verschillende gelegenheden en op gezette tijden des jaars werden door hen de armen in geld of natura bedeed. Behalve in ons land had het Bossche Gilde zijn provisoren in de voornaamste plaatsen van het Bisdom Luik en Westfalen, vanwaar de ingezamelde gelden naar Brabant's hoofdstad werden opgezonden.

Elke zes weken mocht men bij een „gezworen broeder” een matigen maaltijd houden, waarbij, opdat deze niet in een zwelgpertij zou ontaarden, de wijn voor de helft met water vermengd moest zijn, terwijl aan het slot een „miserere” en een „de profundis” voor de overledenen niet mocht ontbreken. Jaarlijks op St. Jan werden twee Proosten benoemd, die het geldelijk beheer voerden. Nadat Paus Eugenius de, tijdens de Bourgondische twisten kwijnende Broederschap, onder zijn hoede had genomen, steeg zij in aanzien en rekenden de edelen in den lande het zich tot een eer onder haar leden opgenomen te worden.

Het gebouw in de Hinthamerstraat ontving de Broederschap in het jaar 1483 ten geschenke van zekeren Gijsbert van der Poorter, priester en gezworen broeder, onder beding dat de leden jaarlijks in dat huis een gemeenschappelijken maaltijd zouden houden, waarbij de hoofdschotel uit een zwaan zou bestaan. In 1507 beloofde Frederik van IJselstein, Graaf van Bueren jaarlijks, voor Kerstmis, twee zwanen aan de Broederschap, op voorwaarde dat de illustre broeders voor hem zouden bidden. Toen de weduwe van Maximiliaan van Egmond, Graaf van Bueren, Françoise de Launay, de zwa-

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS VAN JAN DE WITT.
DEUR IN LODEWIJK XV-STIJL TUSSEN RECHTERACHTER-
EN RECHTERVOORSALON.

Ik heb 'n parkwachter gevraagd, den bekenden kindervriend, die door alle kinderen familiaar begroet wordt met: „Dag, Haantje!” en die dan stereotiep antwoordt: „Dag, Kippetje!” Deze brave man antwoordde me, dat de bedoeling was, dat boodschappenfietsen niet in 't park worden toegelaten en dat voor alle andere rijwielen enz. het park verboden terrein is op Zon- en feestdagen na 1 uur. Van loopende rijwielen had hij nog nooit iets bespeurd, maar met die uitdrukking werd bedoeld, dat 't er niets toe deed of de fietsers naast hun kar liepen of er op zaten. In beide gevallen was de toegang verboden. J. S.

Het huis van Jan de Witt.

(Slot).

T Was op weg naar deze woning aan den Kneuterdijk dat in den nacht van 21 op 22 Juni 1672 Jacob van der Graeff c. s. den mislukten aanslag op den raadpensionaris deden. Hij werd toen geducht geraakt en geneeskundige bijstand werd verleend door dr. Willem van der Straten, oud hoogleraar in de ontleden geneeskunde te Utrecht, lijfarts van Frederik Hendrik, Willem II en Willem III, dr. Johan Fried. Helvetius en de chirurgen A. en J. de Wilde (vader en zoon) 1).

De aard van de verwondingen blijkt uit een brief van de Witt aan de Staten van Holland: „Er waren vier zeer swaare wonden in den hals gehouwen. Ter neder gevallen, alsoo een groote contusie met een quetzuur in 't Hoofd. Twee wonden in 't lichaam: een steek in de regter zijde, tusschen de vijfde en zesde ribbe, ende de andere een steek van achteren gegeven, omtrent de juncture van de linker schouder. Geene van alle de voorsz. wonden voorals nog met pericul is vermengt.”

Er werd kort recht gedaan — een week was nog niet na den aanslag verlopen, of Jacob van der Graeff had met zijn hoofd er voor geboet, op 29 Juni.

Over de Witts levenseinde behoeven we niet uit te weiden. 4 Aug. 1672 kreeg hij ontslag als raadpensionaris met benoeming tot lid van den Hoogen Raad van Holland, den 20 d. a. v. werd hij reeds door een looze boodschap naar de Gevangenschap gelokt om niet meer den stoep van het huis op den Kneuterdijk levend te betreden. 's Middags tegen half vijf was de schanddaad aan hem volbracht, welke een vereerder deed rijmen:

Bij d' Haagsche Vijverberg, daar men de wip ziet staan,
Begon 's Lands treurspel; ach! waar 't met een wip gedaan!
Maar 'k vrees, twee zuilen zo het staatsgebouw te ontrukken,
Zal 't land veele eeuwen, maar de schuldige eeuwig drukken;
ô Haagsche Vijverberg! dit schandvlek, dat verstoort,
Bij u twee broederen, die schendig zijn vermoord:
Maalt, haaters! haar vergeefs met gal zoo zwart als gitten
Men noemt ze na hun dood tog evenwel de *Witten*.

Na den dood van de Witt werd ^{*} zijn woning ^{*} betrokken door den oudsten zoon van Mattheus Hoeufft, Jan Diderik Hoeufft, heer van Buttingen, terwijl de tweede door diens broeder Mattheus, heer van Oyen en Onsenoort werd bewoond. Zoo was het denkbeeld van hun vader ten slotte toch verwezenlijkt. Terwijl de afstammelingen van Mattheus Hoeufft Jr. tot 1706 in het huis nr. 8 bleven, was het hoekhuis, de woning van Johan de Witt, reeds in 1726 verkocht aan Mr. Chirardo de Chaucourt. In 1763 woonde er de Britsche gezant Sir Joseph York, in 1785 de ontvanger-generaal der Unie, Mr. Quiryn van Strijen, na wien het 't eigendom werd van baron Collot d'Escury van Heinenoord.

Toen koning Willem I, 30 November 1813, te Scheveningen landde, nam hij in dit huis eenige dagen zijn intrek tot het door de Stassart steelsgewijs ontvluchte gebouw in het Lange Voorhout — nu de Kon. Bibliotheek — voor zijn ontvangst in gereedheid was gebracht. En op het kleine balconnetje achter het gebogen hek is het geweest, dat hij den avond van den 30en November bij fakkellicht, zoo'n geweldige ovatie in ontvangst heeft genomen.

Ook dit verleent aan het huis zoo'n groote historische waarde, dat deze alleen reeds voldoende moest zijn.

Nadat baron von Neukirchen, genaamd Nijvenheim, de Britsche gezant Sir Ralph Abercromby — eigenaardige wisseling, in 1653 de Witt in de tegenwoordige woning van den Britschen gezant, in 1852, dus precies drie eeuwen later, de Britsche gezant in het toenmalige huis van de Witt —, baron Fagel en John Lothrop Motley, de bekende schrijver van „The Rise of the Dutch Republic” het huis hadden bewoond, werd dit het paleis van prins Alexander, na wiens dood het in 1884 eigendom werd van staatsraad Jhr. Mr. J. F. van Humalda van Eysinga en vervolgens van Jhr. A. M. Boreel.

Na diens dood ging het over aan een paar neven, terwijl mevrouw de douarière L. A. M. Boreel—v. Hangest bar.^e d'Ivoy vruchtgebruikster is. Nadat eerst de laatste gezant van het tsaristisch Rusland het ter woning had gehad, die er o. a. een prachtige collectie porcelein had, werd er de kanselierij der Amerikaansche legatie in gehuisvest.

Lezers van „Ik zal Handhaven” zullen meenen nu precies op de hoogte te zijn van het gebruik, dat Jan de Witt van zijn woning heeft gemaakt. Ze hebben gelezen, dat de Witts bibliotheek aan den tuin lag, een „hoog, met zacht getinte en gebeeldhouwde paneelen betimmerd vertrek”; dat de eetkamer aan het voorhuis grensde, dus op den Kneuterdijk uitzicht had; dat de Witts werkkamer op de eerste verdieping zich bevond maar... dit is alles fantasie van de schrijfter. Zooals gezegd, geen enkele andere afbeelding bestaat er van het huis dan de 18e-eeuwsche prent. Van het inwendige

ontbreekt elke beschrijving. Gebeeldhouwde paneelen zijn er in het geheele huis, welks muurbekledingen alle bewaard zijn, niet te vinden. Terwijl het toch onbetwistbaar is, dat de Lodewijk XIV, XV en XVI-betimmeringen enz., pas na den dood van de Witt kunnen zijn aangebracht en het geheele huis alleen deze drie stijlen vertoont. Zoodat we moeten aannemen, dat Marjorie Bowen het huis heeft bezocht, maar verder haar fantasie vrij heeft laten werken. Waar ze als romanschrijfster trouwens het volste recht toe had, doch wat ietwat gevaarlijk is, als 't in een historischen roman een huis betreft, dat nog ongeschonden bestaat en vooral waar het kamerwandbekledingen betreft, makkelijk te controleren valt.

Een troosteloze indruk is het welke het fraaie huis nu maakt. Het is leeg en kaal, al zetelt er dan een gezantschap in, dat vooral het laatste jaar van den grooten oorlog en de eerste maanden na het sluiten van den wapenstilstand, als het ware werd overloopen van bezoekers, ook vele hooggeplaatsten, wat een beetje aankleding niet misplaatst zou hebben doen zijn. Die indruk kwam vooral over hen, die het interieur hadden gekend in zijn goeden tijd, toen Jhr. A. M. Boreel en zijne echtgenooten het zelve bewoonden en toen het een waar museum geleeke met zijn sierlijke oude meubelen en zijn kostelijk porcelein, dat in de kast met de geslepen ruiten in de groote zaal pronkte. Toen de hal door haar stoffeering reeds een voorproefje verschaft van het schoons dat men in de vertrekken zou zien — nu is ze zoo kaal als een gevangenis, staan er een paar confectiestoelen voor den gaanden en komenden man, benevens twee kapstokken, terwijl er boven de deur van de groote zaal een armoedig gipsen bordje hangt met het wapen der groote Unie. Niet doodeenvoudig ziet deze entree van het kantoor der machtige republiek er uit, erger. 't Is sjofel. 2)

De groote zaal welke ter linkerzijde van den ingang aan den tuin, dus achter ligt, heeft van al haar fraaiheid niets over dan hetgeen nagelvest was. Dit vormt nu wel op zichzelf een inderdaad mooi geheel, maar een vertrek is toch op zijn best, als het geheel in stijl is aangekleed en . . . de geheele aankleding van dit werkvertrek van den gezant zelf bestaat uit een bureau met stoel op een kleedje en een landkaart van de Ver. Staten. Eenvoudiger kan het haast wel niet.

Eertijds was de zaal met recht d e z a a l, het staatsvertrek, waar alle stoffeering en meubileering er toe bijdroeg een geheel te vormen, dat een voor een schoonheidszoeker benijdenswaardig geheel vormde. Niets is daarvan over. En we moeten ons vergenoegen met hetgeen de vier wanden bieden.

Alle zijn ze bekleed met een lichtblauw camaieu geschilderd behang, dat de fabels van Lafontaine in beeld brengt; een zestal in totaal, o. a. „De Vos en de Raaf”. Het mogen geen meesterwerken van rang zijn, 't is toch een behang, dat er mag wezen, en in zijn goede geconserveerdheid het uitnemend doet. De in goed zuiveren Lodewijk XVI-stijl gehouden wit met goudbetimmering doet het blauw, dat anders waarschijnlijk wat flauw zou schijnen, oplichten, niet genoeg echter om hard te worden. Rechts van de deur bevindt zich de marmere schoorsteen, een prachtstuk in zijn soort, zwart marmer met wit marmer uitermate sierlijk ingelegd, welk werk een meesterhand verraadt wegens de zuiverheid, waarmee het is verricht.

Aan spiegels geen gebrek. Ten eerste die boven den schoorsteen, dan een tusschen de twee vakken van den rechtschen zijwand — welke met spiegel en al voor de onderhelft door de bewuste landkaart wordt bedekt, wat afschuwelijk staat, en dan aan den tegenovergestelden muur de genoemde kast met de met geslepen ruiten bedekte deur, welke een groot deel van den salon weerkaatst. Ook de dessus-de-porte is van die ruiten voorzien en het geheel maakt bij het binnenkomen van den salon een oogenblik een inderdaad verrassenden indruk. Naast alle spiegels en tusschen de vensters hangen de verguld houten kaarsenhouders en uit de middenrozet van het met lichte ornamenten opgesierde stucplafond, daalt een lichter (gelijk de kaarsenhouders vermoderniseerd voor het elektrisch licht). De lichtpralende kastdeur wordt geflankeerd door twee goed gesneden trumeaux. Een parketvloer voltooit den salon, welke een mooi, en wat ook veel zegt, ongeschonden specimen van een Lodewijk XVI-zaal genoemd mag worden.

Is de groote salon goed geconserveerd, de andere salons ter rechterzijde van de vestibule, zijn niet in even veiligen staat.

Ze vertoonden bij ons bezoek sterk het kenmerk van uitgewoondheid, dat kamers, waarin bureaux zijn ondergebracht, toch reeds zoo spoedig plegen te krijgen, en dat als 't ware verarmend werkt op toch op zichzelf mooie deurbetimmeringen e. d. welker lichte en lichtkleurige verflaag slechts heel weinig kan verdragen.

De salon vóór heeft een plafond, met als middelpunt een

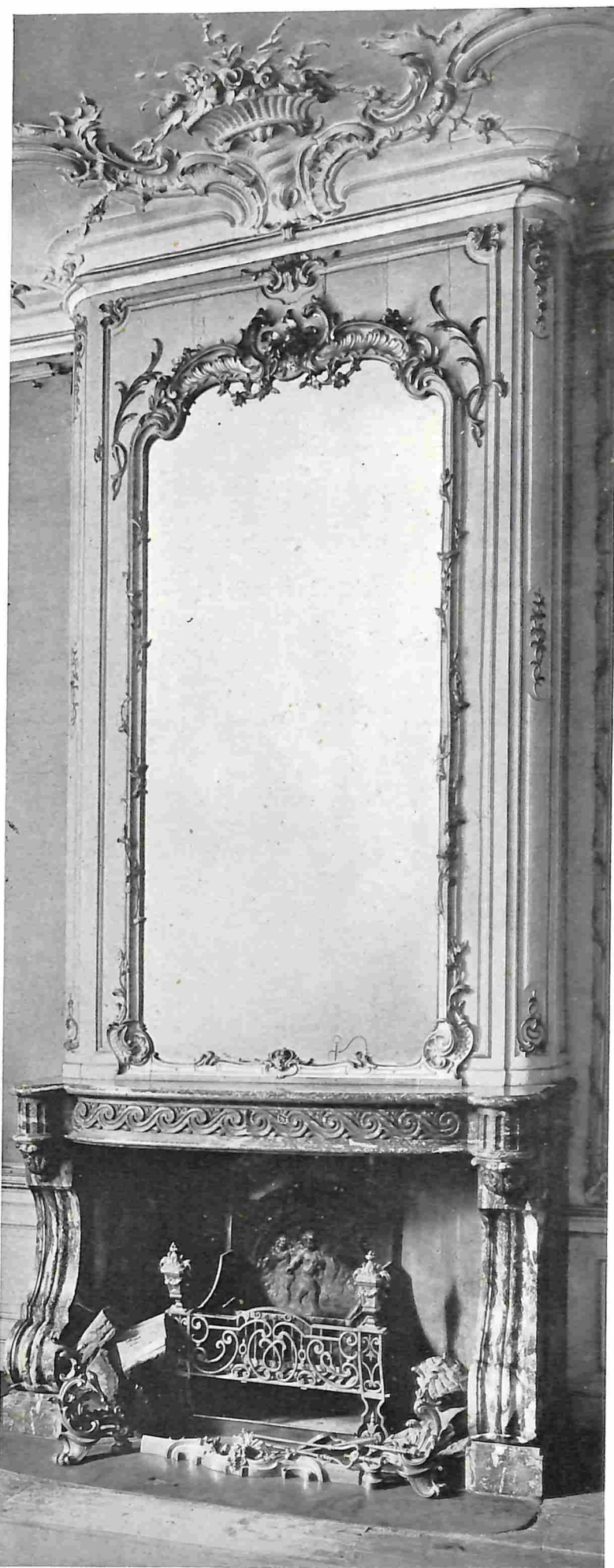

Foto C. Steenberg.

HET HUIS VAN JAN DE WITT.
SCHOORSTEEN IN LODEWIJK XV-STIJL IN DEN RECHTER-
AChTERSALON.

godinnefiguur in hautrelief. Helaas was het niet te fotografeeren. In den Haag kennen we geen tweede van dien aard en ook daar buiten zullen ze maar heel schaarsch zijn aan te wijzen. Verder een marmeren schoorsteen met gesneden houten boezem in den overgangsstijl Lodewijk XIV op Lodewijk XV en een zeer sobere, zuivere Lodewijk XIV toegangsdeur naar den achtersalon. Met het schilderstuk boven den schoorsteen, vormt dit boven deze deur de kleurige noot welke tusschen het crème met goud, en het neutrale behang, prettig aandoet. Ook de vestibuledeur is aan den binnenkant in stijl en ook boven haar bevindt zich een geschilderd dessus-de-porte, dat echter minder de aandacht trekt, omdat meestentijds de bezoeker er met den rug heen is gekeerd. Om damspiegel en behang is een gesneden omlijsting.

Uit dezen Lodewijk XIV-salon komt men in den Lodewijk XV-salon. Niet vaak zal men alle drie de Lodewijk-stijlen zóó vereenigd vinden! Ook dit vertrek bezit twee gesneden deuren met geschilderde dessus-de-porte — ook een marmeren schoorsteen met gesneden houten boezem, doch zonder schilderstuk, ook gesneden omlijstingen van behang (op de afbeelding nog net te zien) en damspiegel, doch alles veel rijker en weelderiger, gelijk trouwens het karakter van den stijl met zich brengt. Vooral de schoorsteen en de spiegel zijn fraai van lijnen en verhoudingen. Het stucplafond heeft een veel hooger koof dan dat van den vorigen salon, en de ornamentiek van den rand is veel bewerkter, gelijk uit het motief, dat boven den schoorsteen uit den muur schijnt te komen, voldoende blijkt. Het middelpunt is hier met slechts een enkel licht ornament gesierd, dat een sterke tegenstelling vormt met het zware relief aan de andere zijde der dubbele deur. In al zijn prozaïsch eenvoud verder, maakt het vertrek toch door deze betimmering, schoorsteen en plafond, een indruk van rijkheid.

De serre, welke achter deze kamer ligt, prijkt ook alweder op haar beurt met een geheel marmeren schoorsteen, bekroond door een grauwtje. Alleen dit is nu een Lodewijk

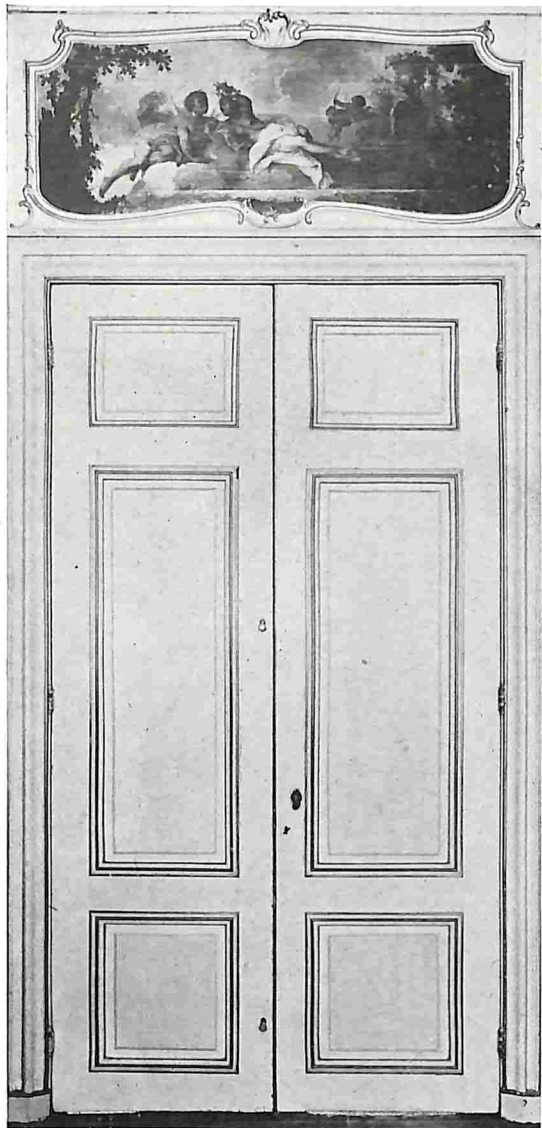

Foto C. Steenberghe.

HET HUIS VAN JAN DE WITT.
LODEWIJK XV DEUR IN DEN RECHTER
VOORSALON.

XVI-schoorsteen, in dezelfde stijl, welken de wandbetimmering en de luiken vertoonen, welke betimmering Chinesche motieven vertoont.

De linker-voorsalon, de vroegere bibliotheek van den heer Boreel, welke door het vele, dat er een plaats had gevonden, een klein museum geleeke en den oogen en den smaak veel te genieten gaf, dient nu ook voor bibliotheek en tevens werkvertrek van eenige leden van het legatiepersoneel. 't Is alleen een heel ander soort bibliotheek, lage kasten met veeldeelige, rug aan rug geplaatste, ongetwijfeld uiterst nuttige werken op allerlei gebied, waarmede een aan de eischen des tijds beantwoordend gezantschap zich bezighoudt. Maar

geen spoor van die gezellige wanorde toonend, welke een studeervertrek zoo intiem kan maken en den schoonheidszin bevredigen. Aan het vertrek zelf is niets bijzonders te zien.

Twee eiken trappen leiden naar boven. De eene, breed, tusschen linkervoorvertrek en groote zaal bij 't portaal van de toegangsdeur naar het Hartogstraatje. De andere, een diensttrap, welke ook van den grooten salon uit te bereiken is, achter, in den linkervleugel. Ze is smal, maar in het bezit van een fraai gesneden balustrade, en boven haar welft zich een Lodewijk XIV stucplafond. Het eigenaardige is, dat in deze trap weer een trap begint, in omgekeerde richting, naar het onderhuis. Een foto van deze dubbele trap met omgeving, zou een alleraardigst binnenhuisje hebben opgeleverd — edoch, een roodgloeiende gegoten kolomkachel liet geen voldoende ruimte over om met eenige kans op welslagen een poging te doen.

Van de bovenverdieping bepalen we ons tot de mededeeling, dat drie kamers ornamentaal beschilderde, uit het derde kwart der 17e eeuw dateerende, balkenzolderingen hebben, en een ervan Lodewijk XIV schoorsteen en wandkasten. Qua-stijl is deze verdieping wat kameronderdeelen aangaat, geheel uit het tijdperk van den Zonnekoning; stucplafonds ontbreken niet in de kleine vertrekken, en een ervan praalt nog met de onscheidbare trits: groote marmeren schoorsteen, met spiegel en schilderstuk. Hetgeen er ruimschoots op wijst dat degene, die na den dood van Johan de Witt, en de verhuizing van Johanna van Zwijndrecht met de kinderen, het huis inwendig geheel heeft laten veranderen en betimmeren — hetzij dit Jan Hoeffft of de Chaucourt of van Strijen is geweest, wellicht alleen de laatste, daar slechts hij onder Lodewijk XVI het heeft bewoond en dus den naar dezen genoemden stijl gekend — over ruime middelen heeft moeten kunnen beschikken. Evenmin als in Frankrijk ontbrak het daar een ontvanger-generaal in het einde der 18e eeuw aan. Wat, wie weet! ook een aanwijzing in de richting van van Strijen kan zijn.

Het onderhuis is een profusie van witte tegeltjes. Er is een keuken zóó groot, dat menige moderne woning er in rondgedraaid kan worden. Van boven tot onder zijn de, elkaar snijdende gangen, bekleed met die Delftsche tegeltjes.

Achter in den zeer streng en sober aangelegden tuin, staat een zandsteen beeld op een typisch 18e eeuwsch voetstuk. De tijd heeft 't eerst op vele plaatsen groen gemaakt en nu is zijn beruchte tand bezig er schilfers af te knabbelen en witte plekken te maken.

Het is niet het werk van den eersten den besten beeldhouwer. Van Luchteren toch, die blijkens den in den voet van het beeld te vinden uitgehakten naam, de maker ervan is, is vermoedelijk dezelfde die het beeldwerk aan de poort van het Oudemannenhuis te Amsterdam heeft vervaardigd. Wel noemt Kramm, hem Ignatius van Luchteren. Maar in dit beeld met amorette, staat duidelijk Jan van Luchteren zoodat Immerzeel gelijk heeft En waar de door Kramm bedoelde beeldhouwer werkte tusschen 1749 en 1783 en het op blz. 371 gereproduceerde beeld uit die zelfde periode afkomstig is, zou het al buitengewoon toevallig zijn, dat terzelfder tijd in Nederland twee beeldhouwers hadden gewerkt van denzelfden familienaam doch met verschillenden voornaam. Bij schilders hebben we dergelijke gevallen gehad, maar Nederland heeft nooit zóó dik in zijn beeldhouwers gezeten, dat de kunsthistorici daar niet allang een onderzoek naar zouden hebben ingesteld. 3)

Decoratief vervult het beeld zijn taak zeer goed.

Maar zal het die nog lang kunnen vervullen?

Zal het huis, de laatste woning van Johan de Witt, de eerste woning van koning Willem I (zij 't ook voor luttele dagen), en uit aesthetische redenen en om historische overwegingen gespaard blijven, of zal de moker, welke met zoo'n virtuositeit vlak naast zijn muur is gehanteerd, ook dit huis treffen?

Laten we het eerste hopen. . . .

CAREL HANSEN.

1) Zie dr. R. Krul „Haagsche doctoren, chirurgen en apothekers in den ouden tijd”. Marjorie Bowen zegt in „Ik zal Handhaven” verkeerdelijk Wilde.

2) Zooals reeds gezegd, terwijl dit artikel ter zetterij was, is het huis geheel ontruimd.

3) Kramm noemt op pag. 1004 eenige werken van hem o.a. „een staande Diana verzeld van een jagthond” afkomstig uit het kabinet van Pieter Locquet, verkocht te Amsterdam in 1783 „zeer fraai van palmhout vervaardigd.” Dan werk genoemd in een catalogus J. de Bosch Amsterdam 1825 waarin hij verder de maker „van bekend bootseerwerk in verschillende verzamelingen genoemd wordt.” Waar dit zou zijn terecht gekomen?

Naschrift.

Zoeven ben ik geschrokken.

Een heel groote plank over de geheele breedte der marquise is vastgespijkerd. Daarop wordt medegedeeld dat het huis te koop is en tevens dat het 1353 M². oppervlakte heeft.

Die laatste mededeeling is een duidelijke invitatie aan de sloopers, wier mokers al in hun handen wiegelen....

1353 M². terrein te koop. Weer een stijlloos product van bouwkunst.

Historische waarde, architectonische beteekenis, kunnen niet op tegen het geld.

De ironie van het toeval, bittere ironie intusschen wil dat net den dag dat deze afgrijselijke plank verscheen om een sinistere toekomst te voorspellen, B. en W. een ontwerp-verordering ter bescherming van monumenten, gebouwen e.a. van kunst- en/of historische beteekenis publiceerden. De voorloopige Rijksmonumentenlijst zal daarbij goede diensten kunnen bewijzen. Welnu, in die lijst staat het Huis van Jan de Witt.

Als nu de Raad maar voortmaakt en als nu B. en W. zich haasten, wellicht, wellicht.... Maar anders.... we vreezen.

Dreigend wordt de moker geheven.

Zal het gevaar nog kunnen worden afgewend?

Wondere verhalen uit de wilde natuur

DOOR

F. ST. MARS.

(Geautoriseerde vertaling van S. J. Barentz—Schönberg).

X. DE LOSGELATEN DUIVEL.

WEELDRA stond de vos op en schudde zich. Slechts in de druipende, doodsche duisternis van zulk een nacht was het mogelijk dat de vos den veelvraat niet zag, die op nog geen vijf meter afstand tegen den grond gedrukt lag. Nu zag hij niets dan de blauwzwarte schaduw; hoorde niets dan het gesuis der bovenste takken en het klagende: „Koe-lie, koe-lie!” van den een of anderen pluvier in den somberen hemel.

Toen stapte hij in den gang — en de veelvraat sprong een meter weg.

Die vos stapte, zooals wij zeiden, en — nu, hij stapte in de eeuwigheid. Een val van enorme afmeting, gewapend met gemeene, grijnzende tanden, kwam naar boven en greep hem met een snelheid, die was als de snelheid van een slang.

Tien minuten later ging de veelvraat heen, zijn lippen aflikkend. De vos had de vragen voor hem beantwoord.

Geen honderd meter verder kwam hij op het spoor van een dood konijn, en — hiervan kreeg hij zekerheid door het spoor te verlaten en er verder op naar te zoeken — het leidde nergens heen.

Nu is het in de wildernis niet de gewoonte voor een dood konijn een spoor achter te laten, ziet ge. Evenmin behoort het tot de gewone orde der dingen dat een spoor nergens heenleidt; tenzij het het spoor van een vogel is, en zij kunnen er natuurlijk een eind aan maken door op te vliegen.

Er was iets bijzonders hieraan, dacht de veelvraat, iets niet in overeenstemming met de natuur, die gewoonlijk geen grappen maakt, en zelden uitzonderingen op een bestaanden regel maakt. Hij kon niet gelooven dat eenig dier, dat op vier beenen liep, in staat was stil te staan en in rook op te gaan, zooals dit gedaan scheen te hebben. Ofschoon alles verwacht kon worden van een dood konijn, dat een waarneembaar spoor had achtergelaten.

Om deze redenen volgde hij de besmette lijn voorzichtig duim voor duim, nergens stappend, waar zijn neus en snor — voornamelijk zijn snor — niet gezegd hadden dat de weg veilig was.

Toen plotseling bleef hij stilstaan met een poot opgeheven. Het konijn lag op zijn buik, juist voor hem, en er was menschenlucht. Ook was de aarde versch, ofschoon op sluwe wijze bedekt met gras om dit feit te verbergen. Zulk bedrog kon goed zijn voor vossen, of zelfs voor dassen, en andere hebben het in een oogenblik van zwakheid over het hoofd gezien, maar een veelvraat....

Tastend raakte hij den grond vóór zich aan en — o, schrik! hij rolde heelemaal om, terwijl het konijn in een zwart Niets verdween en met een afschuwelijken metaalklank terugkwam.

Er zijn gelegenheden in het leven, waarbij het raadzaam is eerst te handelen en dan na te denken. Hij verplaatste zich precies zes meter in niet meer tijd dan men noodig heeft om te knip-oogen; dat was de handeling. Toen ging hij zitten om zich te krabben, een kleine gewoonte van hem — zelfs een veelvraat kan eigenaardige gewoonten hebben, ziet ge — en dat was het denkgedeelte, dat later kwam.

Het was alleen maar een val, datafschuwelijke ding, een val van groote afmeting, niet meer en niet minder dan een holle metalen doos met een draaiend deksel. De val is in den grond begraven. Het wilde dier trapt op het deksel. Gevolg: een gevangen wild dier. Zoo is het in theorie, maar in de praktijk. Wij hebben het juist in praktijk gezien.

Ging ons wild dier weg? Neen, zeker niet! Hij waseen veelvraat

uit [de Vereenigde Staten van Amerika, of volgens sommige menschen een duivel op vier pooten; wat geheel op hetzelfde neerkomt. Hij dolf die val op — een wezel kwam kijken hoe hij het deed, want wezels zijn de nieuwsgierigste van alle wilde jagers. Hij zette ze overeind. Hij smulde van het doode konijn, dat was het lokaas geweest. Toen ging hij heen.

Wat McTavish zei, toen hij den volgenden morgen verscheen wordt niet vermeld, maar McTavish kennend, kan ik mij voorstellen, dat het boven de macht der pen gaat het weer te geven.

Van het tooneel van de val — dat was McTavish' mosterd in de salade geloof ik — slenterde de veelvraat weer naar het huisje van den jachtopziener. Hij had een werkje te doen. Een veelvraat heeft altijd een werkje te doen, vreemdsoortig werk. Het was niet minder dan de eeuwigdurende wraak op den mensch. Daarvoor is hij schijnbaar op de wereld gekomen. Hij zuigt het in met de moedermelk. Zij leert het hem op zijn eerste jachtavontuur.

Maar waarom?

Vraag het de natuur. Zij weet het. Vraag het den eeuwigen wouden van de Rockies, zij weten het misschien. Vraag het den bergstroom, den steilen rotsen, den wilden wolf, de wilde kat of zelfs den grooten bergleeuw zelf. Vraag het den bewoners der wildernis, misschien weten zij het; maar ik betwijfel het, want, ofschoon zij mij vele dingen verteld hebben, behoort daartoe niet het verhaal van de bloedveete van den veelvraat.

In dat uur voor het aanbreken van den dag slenterde de

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS VAN JAN DE WITT.
BEELD IN DEN TUIN.

veelvraat naar de woning van den jachttopziener, in dat vreeselijke uur, waarin het leven zelf bijna dood is, en, wanneer er geen maan is, de duisternis en de koude strijden om de heerschappij. Hij vond de gereedschapsloods; de plaats waar vallen, schoppen, ijzerdraad, netten, en dergelijke dingen geborgen worden.

Mc Tavish was een ordelijk man. Zelfs zijn werkplaats — de plaats waar menschen gewoonlijk zeer onordelijk zijn, was netjes opgeruimd. Tenminste dat was ze voor de komst van den veelvraat — niet daarna. Het was een chaos, een met opzet uitgevoerde, verbazende belediging.

Doe een levende paling in een mand met twee of drie vischlijnen, wat aas, haken, garenklossen en andere dergelijke dingen. Laat hem daar een half uur lang, en als ge na verloop van dien tijd in de mand kijkt, zult ge eenigszins in staat zijn u een voorstelling te maken van den toestand van die loods toen de veelvraat ermee klaar was.

Den volgenden avond was de veelvraat vroeg op weg. Hij had honger. Hij had — dit zij terloops gezegd, altijd honger. De regen had opgehouden. Een gloeiende zon brandde laag aan den heeten hemel, en de aarde — hoe heerlijk riekte zij! — dampte blauwgrijzen nevel uit na een warmen dag. Op zulke tijden valt een onbeschrijfelijke stilte op de Natuur, een rust, die te opmerkelijker is door de vele geluiden die ze trachten te verstoren, maar hierin niet slagen.

Terwijl de veelvraat langs den zoom van een bosch ging, waren de lijsters in de grootste opwindung om niets, zooals lijsters zoo vaak zijn, en de laatste torenvalk van den dag hing tegen den rooden vuurbol van de zon — precies in het midden —, een schilderij voor een artist om van te droomen.

Een rechten hoek makend slenterde hij tusschen een dubbele heg door, bij den weg een mooie, nieuwe, moorddadige val van McTavish' vinding opmerkend. Hier zat een roodborstje heel alleen, zingend in de ondergaande zon, waarvan het, naar ik vermoed, de kleur nam voor zijn weergalooze borst. Toen ging hij over een veld waar een eenzame roode stier drentelde tusschen de brem en gouden confetti — of waren het goudgele bloesems? — opjoeg bij iederen stap.

Hier vond hij twee vallen, niet opgezet om hem te lokken, en een derde, die opgezet was. Deze vond Mc Tavish den volgenden morgen losgesprongen en bevuild.

Hier vond hij ook iets, dat hem deed stilstaan als een wild zwijn op den uitkijk. Het was niet meer dan het spoor van een gespleten hoef, op een zacht plekje. Er waren ook sporen van andere hoeven, ook gespleten, want de groote, eenzame stier had hier ook rondgestampt, maar dit was als de voetstap van een fee, hiermee vergeleken. Hij, die het had achtergelaten was een hert, en geen groot ook.

Neer ging de kop van den veelvraat, en hij veranderde en versnelde zijn stap, maar niet zijn houding — die veranderde hij nooit — zijn eigenaardigen, sluipenden loop. De groote lijster zag wat volgde — hij vloog naar huis om te gaan slapen, en de groote lijster is dol op een ruzie.

In de bocht van een reusachtige heg was het hert aan het grazen, toen de veelvraat verscheen. Het was een damhert, een mooi dier in zijn soort. Gespikkeld was het, en met fluweelen huid, slanke pooten, fijne hoeven, groote oogen en het droeg een gewei waarvoor een grooter soort zich niet had behoeven te schamen.

Het verkoos te vechten, omdat het ertoe gedwongen was;

zelfs hij kon niet over die reusachtige heg springen. Ook had de veelvraat hem in een hoek gedrongen.

Er was misschien ook nog een andere reden voor. Zij, die hen oppassen, beweren, dat de schuwe, opgejaagde bewoners der wildernis in gevangenschap gevaarlijker worden dan de vleescheters. Er is een miniatuur mannetjes gazelle in den Dierentuin, dien maar weinig oppassers aandurven: en er is, of was, een oppasser in Londen, die vreemde dingen vertelt van de woede van struisvogels, emus en casuarissen.

Maar hoe dat ook zij, het damhert ging tot den aanval over, plotseling, zonder eenige waarschuwing, bijna, naar het scheen, zonder vrees.

Wat volgde, zal nooit geheel opgehelderd worden. Misschien struikelde de veelvraat, of raakte zijn poot verward in een konijnenstrik, of berekende hij zijn lagen, snellen, wringenden aanval verkeerd, misschien — maar wie kan het zeggen?

Het hert liep voort en de veelvraat rolde tweemaal om in een bremstruik. Hij kwam er niet uit. Hij kwam er nooit weer uit. De groote lijster zag hem daar den volgenden morgen, toen zij wormen ging zoeken. Hij was toen stervende, en de groote lijster was de laatste, die hem aanschouwde — de groote lijster en de kraaien, welke laatste het laatste woord hebben in bijna al de treurspelen in de wildernis.

De rijke Amerikaan won dus ten slotte toch zijn weddenschap, ofschoon de wijze, waarop hij die won — en misschien leest hij dit verhaal — hem nooit ter oore kwam. (Wordt vervolgd).

Ontvangen Boeken.

Onze oude boerenhuizen. Negen-tig schetsen van boerenhuizen in Nederland met bijschriften, door Herm. van der Kloot Meyburg. Met een voorrede van prof. Henri Evers. Derde herziene en vermeerderde druk. Rotterdam 1920. W. & L. J. Brusse's Uitgevers-Maatschappij.

„Herm. van der Kloot Meyburg's talrijke teekeningen van oude boerenwoningen uit verschillende streken van ons land, met liefde en zorg naar de natuur genomen, vertegenwoordigen een schat van schoone, schilderachtige typen en vormen een belangrijk studie-materiaal voor den hedendaagschen bouwmeester,” zegt prof. Evers in zijn voorrede terecht. Echter niet alleen in handen van elken bouwmeester wenschen wij dit boek, maar ook in die van ieder, die doet bouwen, omdat de oude eenvoudige boerenwoning hem zoo heel veel kan

leeren, zoo duidelijk kan aantoonen hoe de plattelandswoning, wel verre van het landschap te ontsieren, als thans maar al te veel het geval is, dit buitengemeen kan verrijken. Wij hopen dat van dit boek denzelfden goeden invloed uitgaat, als van het voortreffelijke werk van denzelfden schrijver „Bouwkunst in de stad en op het land” ongetwijfeld is uitgegaan, en het verheugt ons zeer, dat reeds een derden druk noodig bleek. In dezen derden druk zijn een tiental afbeeldingen van het boerenhuis in Zeeland opgenomen, waardoor in een leemte is voorzien, echter niet geheel op bevredigende wijze, naar ons voorkomt. Voor een volgenden druk zie de heer v. d. Kloot Meyburg nog eens goed in Zeeland rond!

Een enkele maal doet zich het nadeel gevoelen, dat de schrijver-teekenaar de geschiedenis der afgebeelde huizen op zijn weg lag. Zoo behoort ons inziens afb. 1, genoemd als „ingang van eene boerenwoning te Beemster”, maar inderdaad de poort met poorthuis van Dirk van Os' buitenplaats „Swaensvliet”, niet in dit werk te huis.

DE BREISTERTJES.